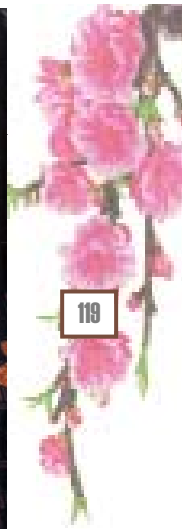
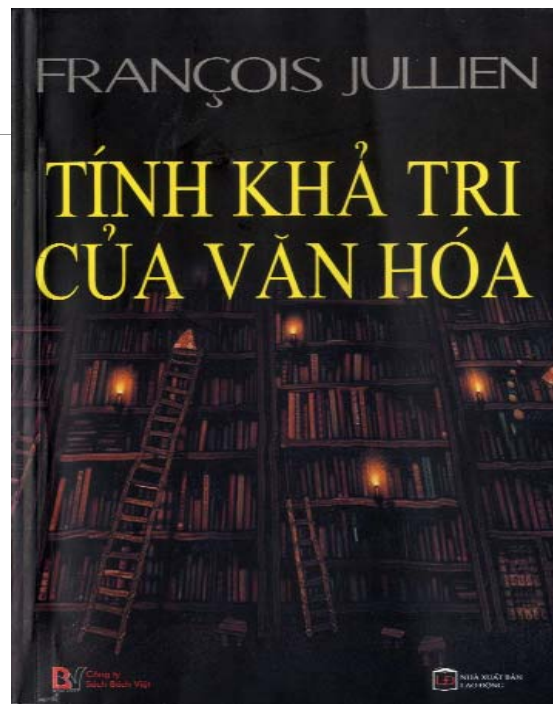

Cuốn sách bàn về ý niệm phổ biến, đồng nhất, chung và cuộc đàm thoại giữa các nền văn hóa - thăm dẫm triết học - chính là cuộc đàm đạo, hội thoại giữa các nền văn hóa mà tác giả đề xuất là cuộc gặp gỡ, hội thoại mang tính toàn cầu - là cơ sở điều độ toàn cầu hóa. Nó không dừng lại ở chỗ cung cấp những kiến thức đã được chứng cứ, khảo sát từng bình diện của con người và thời đại, mà nó chỉ ra cách giải quyết cơ bản, trên cơ sở khẳng định vai trò nền tảng của văn hóa, phổ biến là định hướng, là viễn cảnh, hai ý niệm này lại có thể chuyển đổi vị thế cho nhau. Chúng ta đã nghe nói đến trục tung và trục hoành trong văn hóa, và cảm nhận phác đồ dòng chảy thành hình tượng tỏa lan trên bề mặt đồng thời là những mạch ngầm bên dưới.

Sách do Nguyễn Ngọc - Phạm Đông dịch, Nhà Xuất bản Lao động phát hành, năm 2000, gồm 13 chương. Trong đó: Phê bình những ý niệm - Chương I đến Chương III; Phổ hệ Âu châu - Chương IV đến Chương VII; Điều tra và vấn đề phát xuất - Chương VIII đến Chương XI; Kế sách và những vị thế - Chương XII đến Chương XIII.

Lịch sử đã từng xảy ra những cuộc gặp gỡ, đàm thoại giữa những nền văn hóa qua nhiều hình thức... Sắc thái, tầm vóc và nhu cầu đàm thoại văn hóa thay đổi theo giai đoạn và không gian lịch sử. Yêu cầu hội ngộ văn hóa trở nên bức thiết khi toàn cầu hóa lên cơn sốt và trở thành hiện trạng bất khả kháng. Nhưng, toàn cầu hóa có vấn đề, vì hội ngộ văn hóa còn chứa đựng nhiều vấn đề cần tháo gỡ và chưa được giải quyết. Hội ngộ văn hóa sẽ trở thành xung đột văn hóa, nếu không phát hiện ra hướng “chủ đạo”, hướng “phổ biến”, bền vững và thăng hoa. Văn hóa chính là thực thể động lực của mọi bình diện liên quan đến con người: chính trị, xã hội, kinh tế...

Có rất nhiều loại hình văn hóa: cô lập, bài tha, độc tôn ái kỷ, vong thân, tha hóa, truyền thống, khai phóng... nên khi văn hóa có vấn đề, sẽ tất yếu dẫn tới những khủng hoảng nhất định trong đời sống cộng đồng. Cần phải hiểu ý niệm văn hóa đích thực, tất nhiên không đến từ sự áp đặt bằng sức mạnh quân sự (như châu Âu từng áp đặt cho phương Đông, Trung Hoa, Ấn Độ, Nhật Bản...), hoặc nền văn hóa của Trung Hoa

tự xem là trung tâm vũ trụ, cũng đã chạm vào giới hạn, đã tự phát hiện ra nhược điểm. Rồi hiện nay, kinh tế đang lăm le tiếm đoạt ngôi vị “hoàng đế” của văn hóa. Nhưng nhân loại sẽ ra sao, khi vị vua không hội đủ hoặc thiếu tư cách?

Phương Tây của khái niệm, chuộng sự rạch ròi. Phương Đông của ý niệm, lấy cái tinh vi, uyển chuyển của ý để thâm nhập. Để chuyển tải văn hóa, nếu Tây và Đông cứ đứng riêng rẽ, thì đều khó đáp ứng yêu cầu hiện nay. Thế nên, F.Jullien đã đưa ra được phương tiện chung: từ khía cạnh bên vực chủ trương “nhân bản mềm”, lấy ý niệm “phổ biến” làm phương tiện trong tài.

Toàn cầu hóa đã bùng nổ, nhưng sẽ đi về đâu khi văn hóa bất định hình hay có nguy cơ trở thành xung đột? Giải quyết bằng phát hiện “khoảng cách” văn hóa, nhận diện độ chênh, căng thẳng giữa chúng, mở cửa không gian tao ngộ, tiếp biến trên tầm mức mới của thời đại, và những barriere cũ mòn sẽ được dành cho các bảo tàng hoặc chỉ còn tác dụng trang trí. Mở không gian văn hóa, đối diện, tao ngộ là tâm huyết, là nỗ lực to lớn và vô cùng quan trọng.

Trong công trình nghiên cứu này, bằng sự minh triết của mình, François Jullien đã khẳng định, vị trí quan trọng của văn hóa, đó chính là động cơ do tinh thần hun đúc, thúc đẩy khối đông người trong mọi sự vận động. Công trình là một sự nỗ lực đáng trân trọng, sự tiếp nối và đóng góp, làm phong phú thêm lĩnh vực nghiên cứu văn hóa Đông - Tây hiện nay./.

PHẠM KHÁNH TRANG